

Finansdepartementet

Inngis elektronisk

Dato: 06.12.2018

Vår ref.: 18-1419

Deres ref.: 18-2538

Utkast til forskrift om forsvarlig utlånspraksis for forbrukslån - høringsuttalelse

Det vises til høring av 27.09.18 om utkast til forskrift om forsvarlig utlånspraksis for forbrukslån med frist 06.12.18.

Finans Norge støtter departementets forslag om å forskriftsfeste restriktive regler om forsvarlig utlånspraksis for forbrukslån. Forslaget er i tråd med ett av Finans Norge hovedpunkter i høringssvar til forslag til forskrift om fakturering av kredittkortgjeld mv. i 2017, nemlig at det burde settes minst like strenge krav til kredittvurderinger og betjeningsevne for forbrukslån som for boliglån. Da Finanstilsynets forbrukslånsretningslinjer (rundskriv 5/2017) var på høring foreslo vi likeledes forskriftsfesting fremfor retningslinjer. Fordelen med forskriftsfesting er at reglene vil gjelde for alle foretak som tilbyr de samme tjenestene, og at de er gjenstand for tilsyn.

Finansnæringen har over flere år søkt å støtte oppunder forbrukernes interesser og kunnskap i finansielle spørsmål. Næringen har blant annet aktivt arbeidet for å få personlig økonomi som eget fag i skolen, opprettet Finansnæringens Autorisasjonsordninger for å sørge for at forbrukeren får god og riktig rådgivning, innført bransjespesifikke markedsføringskrav gjennom vår bransjenorm for markedsføring av kreditt samt opprettet og finansiert Finansklagenemnda og Norsk Gjeldsinformasjon AS, næringens eget gjeldsinformasjonsforetak. Ivaretagelse av forbrukerne gjennom god regulering, god rådgivning og styrket forbrukerkunnskap er del av Finans Norges næringspolitiske hovedprioriteringer også for 2018.

Finans Norge ønsker å understreke at tilgang til kreditt er et gode for forbrukeren, og det er positivt at det finnes mange tilbydere og at det er sterk konkurranse. Samtidig er det viktig at enkeltpersoner ikke tar opp mer lån enn betjeningsevnen tilsier og at kreditt innvilges innenfor forsvarlige rammer. Det har både forbruker selv og kredittyster ansvar for å bidra til.

En forbrukslånsforskrift i kombinasjon med gode gjeldsinformasjonstjenester, er etter Finans Norges syn de mest virkningsfulle tiltak for å dempe gjeldsveksten i sårbare husholdninger. Den foreslåtte forskriften har mange likheter med boliglånsforskriften, og til sammen skal de bidra til at norske husholdninger ikke pådrar seg uhåndterbar stor gjeld. Vi støtter Finanstilsynets vurderinger om at hensynet til forbrukerne tilsier at det ikke bør være en generell fleksibilitetskvote i forskrift om forsvarlig utlånspraksis for forbrukslån.

Det er bygget inn noe fleksibilitet i utkastet, og det er viktig og riktig at denne fleksibiliteten er knyttet til en god vurdering av den enkelte forbrukers økonomiske situasjon.

En restriktiv forskrift kan etter omstendighetene få uheldige virkninger for enkelte forbrukere. Det bør vurderes hvorvidt finansforetakene bør tillates noe mer handlingsrom for å hjelpe disse. I vedlegget til dette brevet har vi skissert noen viktige problemstillinger som trenger avklaring, pekt på noen konsekvenser som bør tas i betraktning, samt gitt mer redaksjonelle innspill til forskriftsforslaget.

For å sikre like konkurransebetingelser, støtter Finans Norge uttalelsene i høringsnotatet om at forskriften må gjelde for alle foretak som driver virksomhet i Norge uavhengig av hvor finansforetaket er etablert. Finans Norge har merket seg Justisdepartementets hørings svar og vi forutsetter at departementet sørger for at forskriften vil ha tilstrekkelig hjemmelsgrunnlag, herunder også for grensekryssende virksomhet.

Vi stiller oss gjerne til disposisjon for departementet ved spørsmål.

Med vennlig hilsen
Finans Norge

Idar Kreutzer
administrerende direktør

Vedlegg

Vedlegg – Problemstillinger, konsekvenser og konkrete merknader

1. Problemstillinger

Flere låntakere og kredittvurdering

Det er ikke omtalt hvordan finansforetakene skal vurdere forskriftskravene hva gjelder betjeningsevne og belåningsgrad i tilfelle av flere låntakere med solidaransvar. Felles kredittvurdering er særskilt viktig for vurderingen etter boliglånsforskriften, og det bør bestrebes å ha like regler for alle typer kreditter. Det finnes flere avgjørelser, bl.a. BKN-2010-03-04, som gir uttrykk for at banken normalt vil kunne legge ektefellers/samboeres samlede økonomi til grunn i kredittvurderingen. En samlet vurdering av økonomisk evne er også regelen ved fraråding, jf. Rt-2003-1252, BKN-2006-92 og BKN-2005-104. Vi mener dette må være regelen også etter innføring av hhv. boliglån- og forbrukslånsforskriften. Finans Norge foreslår at følgende ordlyd inntas i forskriften eller kommer til uttrykk på annet egnet sted: «Når to eller flere forbrukere tar opp felles kreditt med solidaransvar, kan kredittvurdering skje samlet for låntakerne.»

Forskriften og ny finansavtalelov

Det er behov for en nærmere avklaring av forholdet mellom forskriften og finansavtaleloven. Se eksempelvis vår merknad til § 9. Behovet for avklaring gjelder på sikt også for forskriften og ny finansavtalelov.

2. Konsekvenser for enkeltforbrukere

Forbrukslån innvilges til svært ulike forbrukere med ulike behov og i ulike situasjoner. En restriktiv forskrift i kombinasjon med mulighet for søk i gjeldsinformasjons tjenester vil føre til at færre tar opp lån de ikke kan betjene. Likevel vil det kunne være forbrukere som havner i en vanskelig gjeldssituasjon, f.eks. uforutsette endringer i livssituasjonen som arbeidsledighet, sykdom eller samlivsbrudd, slik forskriftens § 5 annet ledd også tar høyde for.

Forskriften sier ingenting om det tilfellet at en slik situasjon viser seg å bli av mer permanent art med de økonomiske utfordringene det medfører. Det vil også trolig være forbrukere som før forskriften trer i kraft og gjeldsinformasjonsforetakene har startet opp faktisk har pådratt seg for høy gjeld. Slik vi leser forskriften gir den i liten grad bankene mulighet til å finne gode og fleksible løsninger i slike situasjoner.

Reglene vil også kunne resultere i at en del forbrukere kan bli avskåret fra å ha kredittkort med tilstrekkelig ramme til bruk i jobbsammenheng til reiseutgifter og andre utlegg, eventuelt fra å ha kort både privat- og jobbsammenheng. Det bør vurderes om dette er en ønsket konsekvens.

3. Konkrete merknader

Til § 1 Virkeområde

Forskriften skal ifølge høringsnotatet gjelde «for andre usikrede kreditter» enn forbrukslån og kredittkort. Dersom dette er tilfellet, bør det konkret fremgå av forskriftsteksten hvilke typer kreditter som omfattes. Det vil være et praktisk problem dersom denne forskriften får anvendelse på usikrede kreditter som ikke er dekket av gjeldsinformasjonsregelverket. Dette gjelder eksempelvis varefinansiering, jf. utkast til veiledning til forskrift om virksomhet etter gjeldsinformasjonsloven. Vi legger til grunn at det med usikret gjeld menes gjeld som ikke er sikret med egenpant eller med tredjemannssikkerheter.

Vi viser til vår generelle merknad om at forskriften må gjelde for alle foretak som driver virksomhet i Norge uavhengig av hvor finansforetaket er etablert, herunder også grensekryssende virksomhet. Slik ordlyden i annen setning er formulert kan det reises spørsmål om ren grensekryssende virksomhet omfattes av virkeområdet til bestemmelsen. Vi ber om at det vurderes om det er behov for at setningen blir ytterligere presisert i samsvar med intensjonen.¹

Til § 2 Dokumentasjon av kredittvurdering

Ordlyden «gjeldsregister» bør erstattes med «gjeldsinformasjonsforetak», jf. gjeldsinformasjonsloven, og «selvangivelse» bør erstattes med «skattemelding», jf. ny skatteforvaltningslov.

Til § 5 Avdrag

Det bør klargjøres hva som menes med «*linær nedbetaling*».

Det bør videre være forskjell på henholdsvis nedbetalingslån og ramme- og kortkreditter hva gjelder avdragskravet. Lineær nedbetaling er ikke praktisk for usikrede rammekreditter og kortkreditter hvor det utestående beløpet varierer. Det må vurderes å regulere nedbetaling som krav om minimumsbetaling pr måned, f.eks. som prosent [f.eks. 2,5 %] eller andel [1/60] av det til enhver tid utestående beløp. For å sikre at reglene blir praktikable må kravene i forbrukslånsforskriften og kravene i forskrift om fakturering av kredittkort mv. harmoniseres.

Under forutsetning at det fastsettes krav om minimumsbetaling, bør det åpnes opp for det kan inngås kortavtaler (både kredittkort og debetkort med kredittfasilitet) med varighet i mer enn fem år. Svært mange kredittkort benyttes kun som betalingsinstrument og

¹ Vi er kjent med at samme formulering også benyttes i forskrift om fakturering av kredittkortgjeld mv. § 1, men mener også denne med fordel burde vært presisert.

kreditten nedbetales før den blir rentesvarende, og andre hensyn gjør seg derfor gjeldende enn ved nedbetalingslån.

Til § 6 Forenklet behandling ved refinansiering og kredittkort

Etter overskriften skal det åpnes for refinansiering. De fleste forbrukslån vil ha kort løpetid, gjerne to til tre år. Ved refinansiering av flere – i noen tilfelle mange - forbrukslån med slike korte løpetider vil låntakerens likviditetsmessige situasjon ofte tilsi at vedkommende har behov for løpetid som er lengre enn gjenværende løpetid på det eksisterende lånet med lengst løpetid (§ 6 første ledd nr. 2) og en løpetid som er lenger enn 5 år, jf. § 5.

Ved refinansiering kan det være nødvendig å sikre at kredittkunden ikke får anledning til å låne opp kredittrammer på de opprinnelige lånene. Refinansieringsbanken må kunne kreve at kunden innfrir og avvikler de opprinnelige kredittavtalene, dersom det er nødvendig for at vilkårene i forskriften oppfylles. Hvis forskriften skal virke etter sin hensikt, må dette korrespondere med en plikt for den opprinnelige banken til å forhindre at kunden kan trekke opp kreditten uten at det blir gjort en ny vurdering etter forskriften.

Det kan være fordelaktig for kunden og for konkurransen i markedet at det er adgang til å inngå kortavtaler med flere tilbydere, og det foreslås å endre ordlyden til:

«Kravene i § 3 (betjeningsevne), § 4 (gjeldsgrad) og § 5 (avdrag) gjelder ikke når det innvilges søknader om kredittkort med *samlet* kredittramme inntil kr 25.000,-». Forslaget har til hensikt å sikre at kunden skal kunne ha flere kort med lav ramme og til ulik bruk.

Til § 8 Utfyllende bestemmelser

Finans Norge mener det er uheldig med «blanco»-forskriftshjemler. Tilsvarende kommentar er gitt til boliglånsforskriften § 10 som har lik formulering.

Til § 9 Ikraftsettelse

Finans Norge ønsker en snarlig ikrafttredelse av forskriften. Det er ikke gitt oppstarttillatelse til gjeldsinformasjonsforetakene, og dette må få betydning for ikrafttredelsen av § 2 annen setning.

Det må tas stilling til om forskriften skal gjelde for løpende avtaler om forbrukslån og kredittkort. Særlig forskriftens § 5 om varighet og kravet til avdrag vil få betydning for løpende avtaler. Finans Norge legger til grunn at dersom myndighetene beslutter en slik virkning, vil den gjelde for løpende usikrede lån til forbrukere fra det tidspunktet forskriften trer i kraft.